

Павло Ямчук

ЯМЧУК Павло Миколайович – доктор філософських наук, професор кафедри філософії та соціально-гуманітарних дисциплін Одеського державного університету внутрішніх справ, професор кафедри соціально-гуманітарних і правових дисциплін Уманського національного університету садівництва, академік АН ВО України. Сфера наукових зацікавлень: філософське українознавство, релігієзнавство, філософія українського державотворення, філософія права.

**ПРОВІДНІ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНІ
КОНЦЕПТИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ
ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ В ХХ СТОЛІТТІ:
ВОЙЦЕХ ЯРУЗЕЛЬСЬКИЙ, МАРГАРЕТ
ТЕТЧЕР (приклади до осмислення
в державотворчій та суспільнотворчій
стратегії сучасної України)**

У статті акцентовано увагу на комплексі проблем, пов'язаних з вітчизняним державотворенням в європейському христосоцентричному контексті новітньої доби. Осмислюється феномен впливу провідних європейських державних діячів на українське державотворення, окреслено аксіологічні засади взаємодії й перегуку ідей українського й світового дискурсів. Вивчено ціннісно-сміслові паралелі між духовно-інтелектуальним обширом українства та християнсько-консервативною сім'єю ідей британського громадського й державного діяча М.Тетчер та іманентно християнською за вихованням і традиціями ідеями й буттям польського військового й державного діяча В.Ярузельського. Увага зосереджується автором на морально-етичних підвалинах розвою особистої й суспільної свідомості, на екзистенціальній сутності вибору шляху індивідуальності громадського й державного діяча в зламних соціально-історичних моментах.

Ключові слова: мораль, етика, європейська христосоцентрична державність, Велика Британія, Польща, Маргарет Тетчер, Войцех Ярузельський, новітнє українське державотворення.

Актуальність теми. Нещодавно пережита Україною зламна в світоглядному сенсі Револуція Гідності та трагічні події сучасної війни на Сході нашої країни спонукають до ретельного вивчення не лише прадавньої, а й нещодавньої минувшини. Зосібно – до об'єктивно-аналітичного, неупередженого осмислення тих перемог і поразок, яке має звільнити Україну від непотрібних ілюзій і цим самим запобігти новим численним жертвам. Українські, неосмислені ще й дотепер, реалії спонукають до цього. Але так само спонукає до такого осмислення й історичний досвід ментально близьких нам слов'янських країн, що теж входили до «соціалістичного табору». Напевне, у нас не було би криваво-трагічного відторгнення Криму і Донбасу, якби на чолі УРСР ще в радянські часи перебував не атеїст і противник всього українського Щербицький, а вихований в іманентно христоцентричній католицькій родині й традиції – Войцех Ярузельський. Свідомий того, що багато поляків незадоволені його діяльністю і зараз. Але у нас, українців, не було такого підрадянсько-державного діяча, який, перш за все, думав про розвиток своєї Батьківщини навіть в окупаційних умовах, а не мріяв про ефемерне й шкідливе для всіх «єдінство с Росією». Тобто не було у нас тоді, нехай і підрадянського діяча, який не власною кар'єрою, не власним добробутом переймався, а, понад усе, думав про виконання морального обов'язку перед рідною країною. Цей обов'язок мав понад усе, морально-етичну домінанту для того, хто зважився на його виконання.

Міркуючи, вже на схилі літ, про свій особистий екзистенціальний вибір щодо прийняття обов'язку очільника Польської держави в непростий для його Батьківщини час, В.Ярузельський в бесіді з відомим польським журналістом Яном Осієцьким окреслив свої моральні мотивації та їхню генезу. Ці міркування є вельми актуальними для новітнього українського соціально-політичного, а головне – державотворчого обширу, для формування новітньої української еліти: «Пане Генерале, а чому Ви не прийняли тієї пропозиції? (йдеться про пропозицію тодішнього Першого секретаря ЦК ПОРП С.Кані очолити уряд ПНР П.Я.) В.Ярузельський: Лише в одному 1980 році тричі отримував такі пропозиції. Найперше в лютому, коли Герек запропонував мені посаду прем'єра. Не погодився на це. Потім у серпні, коли теж саме пропонував Каня. Прохання повторилося у вересні. Багаторазово мене переконував... Аргументував, що виконуватиму цю функцію за ледве кілька місяців, але повинен погодитись, адже для заспокоєння ситуації потрібен авторитет мундира. Я... бажав займатися тим, що люблю й умію – військом. Ян Осієцький: А чому Ви не захотіли стати першим секретарем? Це ж було би вершиною партійної кар'єри?»

В.Ярузельський: Просто я розумів, що не маю відповідної компетенції. Не мав відчуття, що глибоко розуміюся у політичних справах. Я справді просто хотів займатися військом... окрім того, бачив, якою є ситуація в країні, і розумів, що тільки якийсь титан може очолити Вітчизну перед найгіршим». [4, с.326]

Прокоментуймо. Відомий в країні військовий і державний діяч В.Ярузельський свідомо не бажав брати на себе політичну й державну владу, оскільки не вважав одержання влади самоціллю свого буття. Натомість – прагнув займатися тією справою, яка йому є сродною (перегук з українським філософом Г.С.Сковородою) і, займаючись якою, він зможе принести якнайбільше користі Польській державі. Цією справою для «жолнежа» Ярузельського була справа військова. «Я... бажав займатися тим, що люблю й умію – військом» – твердить генерал. Так само точним і прикметним є наступне міркування В.Ярузельського щодо його відмови від пропозиції С.Кані очолити ПНР: «я розумів, що не маю відповідної компетенції. Не мав відчуття, що глибоко розуміюся у політичних справах». Не отримання найвищої державної влади за будь-яку ціну (найвищу посаду генерал не добивався, а йому її пропонували), а усвідомлення власної корисності чи некорисності рідній країні на цій посаді – ось що рухало генералом в розмовах з Е.Гереком та С. Канею.

Адекватність самооцінки й ролі в польській реальності межі 1970-80-х років виявляється у спогадах В.Ярузельського в наступній сентенції: «окрім того, бачив, якою є ситуація в країні, і розумів, що тільки якийсь титан може очолити Вітчизну перед найгіршим». Не страх перед відповідальністю за долю країни, а небажання мимоволі нашкодити полякам і Польщі – ось що рухало, на наш погляд, В.Ярузельським, коли він відмовлявся від заманливих пропозицій. Усвідомлення власної недостатньо глибокої компетентності у політичних справах й було причиною такої відмови. А ще – усвідомлення того, що для вирішення цих складних завдань потрібен «якийсь титан», який, очоливши, врятує Вітчизну від найгіршого. Саме це і застерігало В.Ярузельського від прийняття найвищої влади у Польській державі на випробувальній межі 1970-80-х років. Якби у нас, в УРСР ХХ віку, були такі державні, а головне – морально-орієнтовані державні діячі наш шлях до рідного європейського дому був би набагато коротшим.

Ян Осієцький ставить питання далі: «Але в лютому 1981 року Ви змінили свою позицію і стали прем'єром. В.Ярузельський: Я зробив це на прохання Станіслава Кані. Тоді, мене переконав аргумент, що зречення цієї посади в цій ситуації було би дезертирством. Станіслав Кая стверджував, що воїн, який знає ситуацію і не приймає посаду

прем'єра нехтує власним обов'язком. Ян Осієцький: Кілька місяців пізніше, Ви стали першим секретарем ЦК ПОРП... В.Ярузельський: То була зовсім інша ситуація. Станіслав Каня був дуже розкритикованим і подав заяву про відставку. Тоді знову з'явилися голоси на користь того, що я маю кандидувати. Коли зрозуміли, що я не хочу, я почув, що жовнір (воїн) не повинен ухилитися від захисту Польщі в направду загрозливій ситуації. А окрім того, моя особа становила певну гарантію для сусідів». [4, с. 327].

Лише пряме усвідомлення власного воїнського обов'язку перед Польщею, щодо її захисту перед підступним ворогом, яке ґрунтувалося на любові до рідної країни, мови, культури змусило В.Ярузельського нарешті погодитися на обрання на найвищі посади. Натомість в сусідній з Польщею УРСР панували протилежні особи й настрої серед керівної еліти. Навряд чи В. Щербицький, сучасник і колега В.Ярузельського зрозумів би його мотивації. Такі як тодішній очільник УРСР стояли «на позиціях Богдана Хмельницького», тобто нівелювання української самостійності, самобутності, як стверджував його співрозмовник М.С.Горбачов, а В.Ярузельський перебував на позиціях збереження незалежності Польщі, живлющим джерелом для яких був польський патріотизм. У цьому контексті слід навести промовистий епізод, що його занотував у щоденниковому записові від 23 січня 1975 року Олесь Гончар: «підбирають... на роботу працівника. Директор видавництва «Мистецтво» був рекомендований. Пройшов усіх, йде до В.В. (апаратне прізвисько В.В.Щербицького П.Я.) Той зажадав особисто провести «собеседование». І ось «бесідують». В.В. добув з кишені аркушик:

– Це ось вірш «Любіть Україну». Такі гарні патріотичні слова, а чомусь не друкують... Ви як вважаєте? Можна б надрукувати? Я з вами раджусь!

– Так-так, я теж такої думки, В.В., вірш чудовий!

– Ага. Ну то ми з вами гарно порозмовляли... А щодо роботи, то це хай вони там унизу вирішують. Я в це не втручаюсь. А цей пішов «униз», а там вже й не приймають його. Радий, що хоч з роботи не вигнали. Ось так «побесідував» на «собеседовани». [1, т.2, с.205].

Чи сталася би така ситуація в Польщі того самого 1975 року, коли би її очільником був би не будь-хто зі свідомих своєї причетності до самого Духу рідної землі, а той, хто зневажив власне коріння, власну країну та її культуру? Мимоволі пригадується класичний афоризм М.С.Грушевського: «Україною керують ті, кому вона не потрібна». Вражає й підступність керманича УРСР. Зрада Заповідей Христових, лицемірство, зрада власної мови й віри батьків – явища одного смисло-

вого кореня. Ясніше мовлячи – якби чи Е.Герекові, чи С.Кані чи тому ж самому В.Ярузельському претендент на посаду голови державного польського видавництва запропонував поезію «Любіть Польщу», то чи відбулося з ним теж саме як після розмови В.Щербицького з українським видавцем? Неможливо й уявити.

В новітній історії християнської Західної Європи кінця ХХ віку, так само, як і у всесвітній історії, існують суголосні приклади відмови від власних матеріальних благ й особистого уславлення, заради блага того суспільства, якому служить державний діяч. Така відмова має також виразне моральне наповнення, і також ґрунтується на почуттях патріотизму. Прикладом такого державного діяча можна вважати Маргарет Тетчер. У своїй мемуарній книзі «The autobiography» вона описує як повсякчас відчувала себе й свою політичну й державотворчу діяльність перед недремним Оком Божим, а отже – ставлячи мораль та моральність понад усе, вона вважала за потрібне, згідно із Заповіддю Божою, постійно опікуватися ближніми.

Такою вона була на початку своєї кар'єри, в рідному місті Грентемі, такою ж, вже будучи студенткою Оксфорду під час II Світової війни, коли завжди знаходила час для допомоги британським і американським воїнам, що постраждали від нацистської агресії. Такою лишалася і тоді, коли стала Прем'єр-міністром Її Величності Королеви Єлизавети II. Особиста органічно притаманна їй скромність моральність у державному бутті й державно-громадському поведженні визначала сам дух її христоцентричного, родинно вихованого, буття. Ще Платон вимагав від державця понад усе дбати про підданих, думати про благо інших людей, часто забуваючи про власні інтереси. М.Тетчер згадує про початок свого державного шляху: «в день першого туру голосування, я рано встала, щоби приготувати Денісу сніданок і провести його на роботу перед тим, як піти з Флуд-стріт до Палати Громад». [3, с.154]. Міркуючи про резиденцію Прем'єр-міністра, що є надто старовинною, а отже потребує постійного ремонтування М.Тетчер зазначає: «Завдячуючи щедротам У.Анненберга, посла США в Британії... в Чекерсі є критий басейн. Коли я була прем'єром в ньому плавали лише влітку після того, коли я дізналася, що його обігрів коштує 5000 фунтів на рік. Заощадивши ці гроші ми змогли дозволити собі витратити більше на безперервний шерег ремонтів у нашому домі». [3, с.232] Ощадливість М.Тетчер, що її вона виявляє не до родинного, а до державного бюджету багато говорить про її справжній, не декларативний патріотизм.

Так само прикметним є й ставлення М.Тетчер до людей, що мали би, згідно статусу, надавати побутові послуги родині прем'єр-міністра однієї з найвпливовіших держав світу: «Ми з Денісом (чо-

ловік М.Тетчер П.Я.) вирішили не залучати постійної прислуги. Жодна домогосподарка не впоралась би з непостійним розкладом. Коли в мене з'являвся час, я піднімалась в квартиру, щоби трохи поїсти: яйце в мішечку чи тост. Проте, зазвичай, на годинникові була 10 або 11 година вечора, коли я йшла на кухню, щоби приготувати що-небудь... ми опанували всі способи приготування сиру та яєць, поки Деніс наливав мені скляночку на ніч.» [3, с. 225] Пригадуючи 1979 рік – рік свого обрання прем'єр-міністром, М.Тетчер так само змальовує власне життя в того часу: «Навантаження на людей надмірно високе, на дурниці часу немає. В результаті виникають дружні стосунки. Даунінг-стріт, 10 не лише офіс: він призначений служити домом прем'єр-міністру, особисті апартаменти якого розташовані на верхньому поверсі. Ми жартували, натякаючи на моє дитинство Грентемі, що я знову буду мешкати над місцем роботи (тато Маргарет Робертс був власником невеличкої бакалійної крамниці П.Я.)... ця квартира стала схованкою від іншого світу. Вона була на найвищому поверсі, проте, це було на краще, оскільки сходи були майже єдиною вправою, що була в моєму розпорядженні». Скромність та аскетизм були основою її методистського родинного виховання, яке, як бачимо, органічно гармоніювало з самим духом британського христocентризму, що є визначальним на вершинах британської державної влади. На світлинах 2016 року 90-річна королева Єлизавета II без сторонньої допомоги виходить з авто, сама несе парасоль тощо. Аристократизм не на показ, а від самої сутності цього державницького й державотворчого морально-етичного поняття.

Цікаво, що «залізною леді» Маргарет Тетчер вперше назвав не британський журналіст, опонент або соратник, а працівник одіозного органу радянських мілітаристів газети «Красная звезда»: «потік брутальної лайки полився із різних органів радянської пропаганди. А один апаратник в штаті «Красной звезды», газети Красної Армії, чия уява обігнала його здатність міркувати, придумав для мене прізвисько Залізна леді» [3, с.189] Слід погодитись з цим апаратником, принаймні, в одному. Лише справжня леді у відповідь на «потік брутальної лайки» на свою адресу відповідає хуліганові з істинно англійською іронією: «уява обігнала його здатність міркувати».

Втім, не слід забувати, що «Залізна леді», передусім була елегантною жінкою з добрим естетичним смаком, якій хотілося дати лад у помешканні. Вона згадує: «Хоча найбільш важливі перестановки були здійснені тільки після десяти років мого перебування там (на Даунінг-стріт, 10, П.Я.), я намагалася зробити кімнати щонайбільше обжитими. В офіційних кімнатах було мало прикрас і коли ми прибули на Даунінг-стріт, в них не було столового срібла. Кожен раз, коли там проводились

офіційні обіди, персоналу, що їх обслуговував, доводилось приносити столове срібло з собою. Лорд Браунлоу позичив мені столове срібло зі своєї колекціїв Белтон-Хауз: воно сяяло та змінило обідню залу резиденції. Один предмет мав для мене особливе значення, шкатулка, яка містила текст вольностей Грентема, в якому попередній лорд Браунлоу, а пізніше мій батько були мерами. Садівники, що доглядали за парком Сейнт Джеймс, принесли квіти, а я переклеїла шпалери в робочому кабінеті на свій смак». (курсив усюди наш П.Я.) [3, с.226]

Слід повернути увагу до кількох ключових аспектів наведених міркувань. М.Тетчер не випадково акцентує увагу на тому, що «найбільш важливі перестановки були здійснені тільки після десяти років мого перебування там». Це підкреслює ясний британський консерватизм, що відчувається у спадкоємності влади. А відтак – не відчуває потреби щось радикально змінювати там, де все усталено багатовіковими традиціями. Не звинувачувати попередників, а брати краще з їхнього досвіду – ось аксіологічна парадигма М.Тетчер як державного діяча. Але, додамо на берегах, в Британії впродовж тисячоліття, не було окупаційної влади. Не всім так пощастило.

Як леді, нехай і названа радянським ідеологом «залізною», але – понад усе – леді, М.Тетчер намагалася зробити резиденцію «найбільше обжитою», але це природне бажання не так вражає як інша буттєва деталь: «В офіційних кімнатах було мало прикрас і коли ми прибули на Даунінг-стріт, в них не було столового срібла. Кожен раз, коли там проводились офіційні обіди, персоналу, що їх обслуговував, доводилось приносити столове срібло з собою. Лорд Браунлоу позичив мені столове сріблоразі своєї колекціїв Белтон-Хауз: воно сяяло та змінило обідню залу резиденції». В резиденцію прем'єр-міністра однієї з наймогутніших, і за економічним і за політичним впливом, країн світу, кожного разу персонал, що обслуговує офіційні обіди приносить з собою столове срібло, оскільки в цій резиденції його немає. І тільки лорд Браунлоу виручив прем'єра, регулярно позичаючи їй для офіційних обідів власне столове срібло. Це – не побутова дрібничка.

Йдеться про ключове питання побудови справжньої європейської України. Якою вона має бути? Я особисто мрію, щоби стала вона такою, як описана у спогадах Маргарет Тетчер державна верства Великобританії. Коли аскетизм можновладців – не напоказ, а від серця, від виховання в строгому християнському дусі. Коли столове срібло чесно позиченеу того, хто чесно ним володіє за спадком предків, або й за своїм чесним хистом заробляти гроші. Неморальність розкішного життя владної верстви, коли рівень життя народу є злидненным є аксіомою для справжнього державного діяча. Пригадуючи власне перебування на

саміті в Мексиці, де були присутні лідери 22-х країн М.Тетчер зазначає: «Нас оселили в одному з ... надміру розкішних готелів, які можна побачити в країнах, де значна кількість людей мешкає в жахливо-злиденних умовах». [3, с.286] Християнський консерватизм і виховання в його традиціях, слідування таким традиціям визначили моральні пріоритети М.Тетчер на все життя.

Єдині зміни в традиційній резиденції прем'єр-міністрів, що їх ініціювала Маргарет Тетчер це було пошанування вчених: «Я усвідомлювала, що я перший науковий співробітник, який став прем'єр-міністром... і те, що я перша жінка прем'єр. Тому я віддала розпорядження розташувати портрети і погруддя наших найвідоміших учених в маленькій обідній залі, де обідала з колегами й відвідувачами за менш формальними приводами». [3, с.227] Цим знаком М.Тетчер підкреслила, що роль науки й освіти для справжнього державного діяча є базисною в розумінні як історії, так і майбутнього країни.

Також повчальним для побудови новітньої України є промовистий факт, що його описує М.Тетчер: «Завжди нелегко піти з уряду в опозицію. З низки причин це було особливо важко для консерваторів уряду Теда Хіта... Його було безцеремонно позбавлено мешкання на Даунінг-стріт (в урядовій резиденції П.Я) і впродовж кількох місяців він був змушений жити на квартирі свого старого друга і особистого парламентського секретаря Тіма Кітсона, оскільки свого дому в нього не було. Декілька років потому, я прийняла рішення: коли прийде мій час залишити Даунінг-стріт, у мене повинен бути дім, куди піти» (курсив усюди наш П.Я.) [3, с.135]. Звісно, така ситуація є крайністю, проте важливий сам принцип розуміння влади не як місця панування й збагачення, а як місця служіння. У цьому британський консерватор М.Тетчер і польський комуніст В.Ярузельський є однодумцями. Не уявляю, щоби рівний за статусом прем'єр-міністру Великобританії Голова Ради Міністрів СРСР Йосип Сталін хоч на секунду замислився б над проблемою куди йому йти після того як він перестане обіймати свою посаду. Що це взагалі значить для російського самодержця: «перестане обіймати посаду» і шукати після цього житло, живучи у друзів? Не думаю, що ця проблема поставала перед будь-яким можливо-владцем будь-якої тиранії.

Саме описане М.Тетчер, а не східнокордонна недоазійщина є нормою, на якій базується в Європі і добра медицина, і наука, і освіта, і чесна та надійна банківська система. Вони базуються на іманентному страхові людини, наділеної владою, перед гнівом Божим. А цей страх перед Богом і породжує відповідальність за людей і перед людьми. На те, що ці міркування є вартими уваги вказував і Святійший Патріарх

Філарет звертаючись до ще тоді президента Януковича, «Межигір'я» та золоті батони якого аж ніяк не можна порівняти з описаним вище М.Тетчер побутом і позиченим прем'єром Великобританії у лорда Браунтлоу столовим сріблом, а втечу Януковича і його команди – з розумінням В.Ярузельським обов'язку глави держави: «Якщо сказали «зробимо так», то треба зробити... А якщо не зробили, то будете відповідати вже не перед народом, а будете відповідати перед Богом. А Бог є, і справедливий суд у Бога теж є.»(курсив наш П.Я) [2, с.41]. І допоки це не буде усвідомлено нашою елітою, годі чекати справжньої Європи в Україні.

У цьому ж інтерв'ю Святійшого Патріарха Філарета «Народ переможе у цьому протистоянні, бо правда на боці народу» наводяться актуальні для сьогодення й майбутнього світоглядні міркування: «Мета народу... увійти асоційованим членом в Європейський союз... Хто перешкодив? Перешкодила Росія, бажаючи втягнути в Митний союз. А народ український не хоче в Митний союз... При всіх недоліках Європи... але гроші наші олігархи де зберігають? В яких банках? В російських, в українських? Зберігають в європейських або американських... банках. А чому? Тому, що там надійно, а в Україні ненадійно і в Росії ненадійно. Люди хочуть бути з тими, де надійно, де є демократія і де є свобода. Де лікуються наші багаті люди, в Україні? В Європі. Де навчаються їхні діти? В Європі. Значить вони визнають, що в Європі краще, ніж в Україні. Тому український народ це теж знає і тому хоче приєднатися до більш цивілізованих народів» [4, с.41].

Висновки. Підсумовуючи сказане зосередимось на кількох важливих обставинах. Першою з них є необхідність актуалізації в семіосфері сучасного українства ідей і повсякденної діяльності знакових персоналій Східної й Західної Європи ХХ ст. Йдеться про державних діячів – репрезентантів загальнохристиянської традиції, вихованих у католицькій (В.Ярузельський) та протестантсько-методистській (М.Тетчер) християнській семіосфері. Служіння Богові й рідному народові було базисом їхнього, немов би непоєднуваного (британський консерватор та польський комуніст) світосприйняття й буття. Цей морально-етичний державницький досвід є актуальним для сьогодення та майбутніх державотворчих процесів новітньої України.

Література

1. Гончар О. Щоденники. У 3-х томах./ Олесь Гончар//– К. – «Веселка». 2003. – Т.2. – 607 с.
2. Святійший Патріарх Філарет: Народ переможе у цьому протистоянні, бо правда на боці народу /Святійший Патріарх Філарет // Православний вісник Київського патріархату, № 2. Лютий 2014 року. – С.41-43.

3. *Тетчер М.* Великая история «Железной» Мапрапет // Margaret Thatcher The autobiography. Originally published in the English language by Harpers Collins Publishers Ltd / Мапрапет Тетчер // М.: «Акт» – 2016. – 624 с.

4. *General.* Wojciech Jaruzelski w rozmowie z Janem Osiesckim /Proszyncki i S-ka. – Warszawa, 2014. – 655 с.

1. *Honchar Oles Shodennyky.* U 3-x tomah./ Oles Honchar // – К. – «Veselka». 2003. – Т.2. – 607 s.

2. *Svyatiyshy Patriarh Philaret:* Narod peremoge u tsymomu protystsoyanni, bo Pravda na botsi narodu / Svyatiyshy Patriarh Philaret // Pravoslavny visnyk Kyivskogo patriarhaty № 2 Lute 2014 roku. – S..41-43.

3. *Margaret Thatcher.* The autobiography. Originally published in the English language by Harpers Collins Publishers Ltd / Мапрапет Тетчер // М.: «Акт» – 2016. – 624 с.

4. *General.* Wojciech Jaruzelski w rozmowie z Janem Osiesckim /Proszyncki i S-ka. – Warszawa, 2014. – 655 с.

Yamchuk P.M.

LEADING MENTAL AND ETHICAL CONCEPTS OF EUROPEAN EXPERIENCE CREATION OF STATE IN XX CENTURY: MARGARET THATCHER BY VOYCHEH YARUZELSKY (examples to the comprehension in modern state-creative strategies of modern Ukraine).

The range of problems, related to home creation of the state in the European christocentric context of the newest twenty-four hours, is studied in the article. The perspective phenomenon of influence of the leading European state and public figures is comprehended on Ukrainian creation of the state. Principles of axiology of co-operation and call the ideas of Ukrainian and world discourse are outlined in this context. Studied valued-semantic parallels between spiritually-intellectual discourse of Ukrainian and christian-conservative semiosfera ideas of the British public and state figure M. Thatcher and immanently christian after education and traditions ideas and existence of the Polish military and state figure V. Yaruzelsky, that always cared of fate of native culture, language, ordinariness. As an antithesis of of M. Thatcher and V. Yaruzelsky to the context of respect of statesman to the mother tongue and culture driven, Oles Honchar fixed in “Diary” reaction of contemporary M. Thatcher, and V. Yaruzelsky in a period guidance on the sign from a world view side poetry of V. Sosura “Love Ukraine” the home country of V. Shcherbitsky. The author of the article concentrates attention on mental and ethical foundations of development of the personal and public spiritually-intellectual prospect, on existential essence of choice of public and state figure in tipping social-historical points.

Keywords: *moral, ethics, European christocentric state system, Great Britain, Poland, Margaret Thatcher, Voychek Yaruzelsky, newest Ukrainian creation of the state.*

Надійшла до редакції 19.06.2017 р.